

Arabako jendetzari buruz zenbait ohar

Rosario Galdos Urrutia
Eugenio Ruiz Urrestarazu

Jendetza baten kokapena, banakuntza eta e-
struktura, giro fisiko konkretu baten esparruan
eta eboluzio historiko baten menpean dauden fak-
tore ekonomiko, sozial eta kultural sail batek de-
terminatzen du.

Eboluziozko faktore hauen konbinazioaren era-
ginez, Arabako jendetzak honako hiru elementu
karakterizatzaileok aurkezten ditu gaurregun:

1. Jendetza galdu egin da, bereziki nekazari gi-
roko udaletan.
2. Gasteiz makrozefaliazko kasu bat gertatzen da,
eta beraren hazkuntza izugarria hirugarren
elementu bezala ematen dugunaren ondorioa
besterik ez da, hots:
3. Herrialdeaz barrutiko eta kanpotiko inmigra-
zio prozesu bortitza.

Jendetza gorabehera hauetxek osatzen dute ar-
tikulu honen funtsa, eta beroriek zehazten saia-
tuko gara ondorengo orrialdeetan.

Jendetzaren 1900.etik 1978.erako eboluzioa eta berorren banaketa

Arabak, 1900.ean, 96.385 biztanle zituen. Eta zifra hori 256.883rainoxe iristen da 1978. urtean. Haatik % 266,5eko hazkunde-tasa honek, ez ditu behar bezala isladatzen herrialde mailan mende honetan zehar eskualde desberdinen artean sortu diren desberdintasun nabarmenak.

Desberdintasun horiek ikus daitezke ondoko koadroan.

1. koadroa.—Eskualdekako jendetza¹ 1900, 1950 eta 1978.ean. 100eko oinarria 1900.ean

	1900	1950	1978
Kantaurialdea	100	121	321,9
Gorbeialdea	100	99,3	72,6
Lautada	100	107,4	88,2
Basaldea	100	93,2	52
Haranaldea	100	89,6	44,9
Errioxa	100	90,7	73,4
Gasteiz	100	170,1	603,5

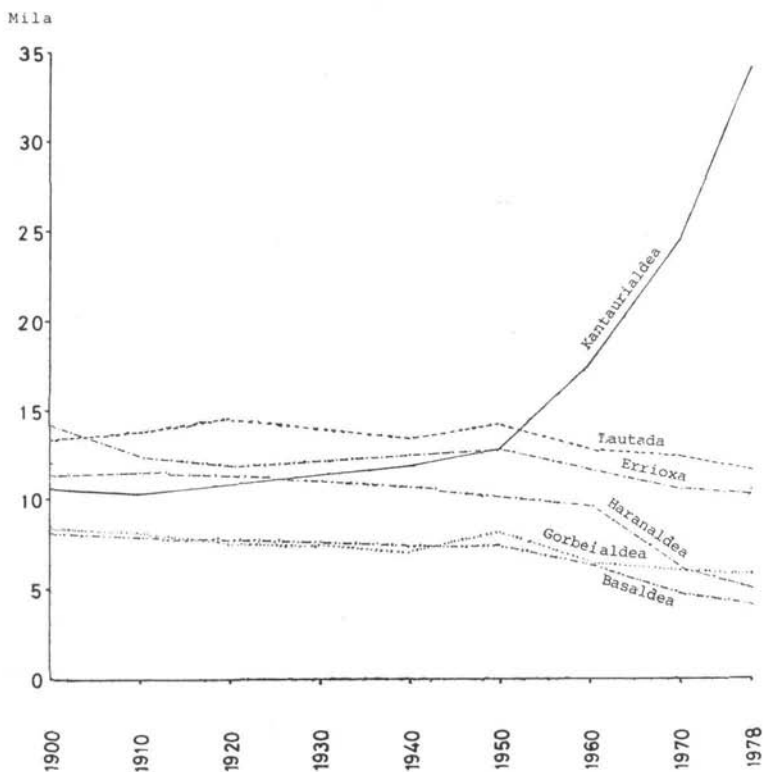
Iturriak: Reseña estadística de la Provincia de Alava. Instituto Nacional de Estadística.

Economía Alavesa 1979. Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala.

Ikusten denez, Kantaurialdeaz eta hiriburuaz aparte, eskualde guztiek galdu dute jendetza. Eta beherakada hori bereziki nabaria gertatzen da Basaldean (non ia % 50 galtzen baitu) eta Haranaldean, oraindik ere beherago jaitsiz. Errioxan, Lautadan eta Gorbeialdean, aldiz, ez da hainbestekoa izan odolustutze hori, Oion, Agurain, Dulantzi eta Legutio bezalako udal batzuek agertu izan duten halako industri sustapen baten bizitasunari esker.

Diogunaren ondorio garbi bezala, hortxe dakusagu nola, hiriburutik kanpo bizi zen jendetza 1900.ean % 68,2 zen bitartean, 1978.ean ez zen 27,9ra baizik iristen.

Arabako eskualdeetako jendetzaren eboluzioa. 1900-1978

Eboluzioaren trajektoria zehatzago bat nahi izanez gero, ikus 1. eta 2. grafikoak. Lehenean, erraz bereiz genezake eskualde bat, Kantaurialdea, besteetatik. Hemen ikusten dugu nola eskualde honek 1910.ean aurreko zentsuaren konparazioan galera ttipi bat sufritu ondoren, halako hazkuntza moderatu bat experimentatzen duen 1950. urtera bitartean, eta fetxa horretatik aurrera, berriz, Laudion zentraturiko industriari esker, eta Amurriokoari ere bai bidebategi, Gasteizkoa gogoratzen digun garapena jasaten duen.

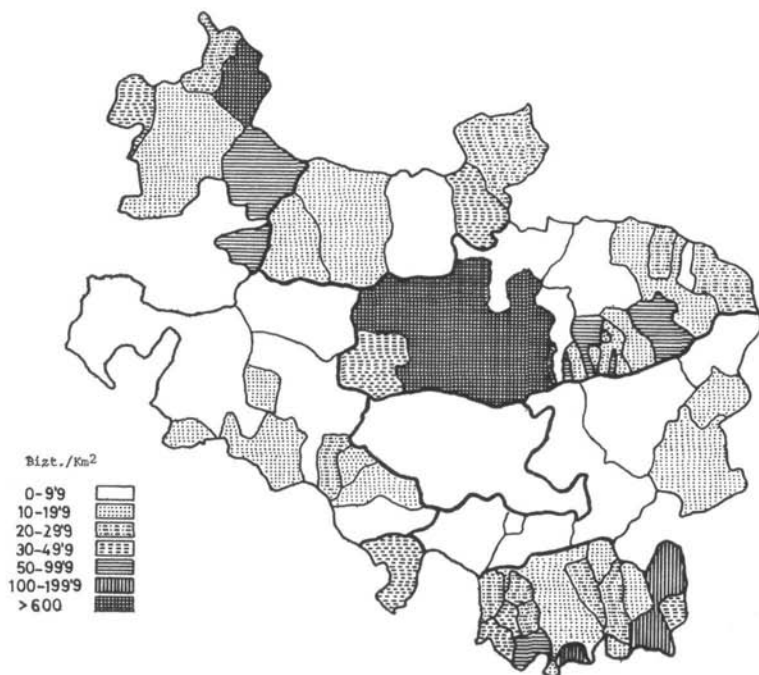
Gainerako eskualdeei dagokienez, elkarren artean konparatzeko moduko kurbak aurkezten dituzte, 1950. urtea fetxa garrantzitsu

bat bezala agertzen denez gero jendetzaren trajektorian. Urte horren aurretik nahiko desberdintasun nabariak ikusten dira batzuen eta besteen artean: atzerapena Errioxan 1910.ean, filoxerak mahastietan eragindako krisiaren ondorioz; eta errekupeazio arin bat eskualde honetan bertan, Lautadan eta Gorbeialdean 1940-1950. artean. Mendearen erdialdetik aurrera denak batera datoz etengabeko beherakada honetan, Basaldean eta Haranaldean, lehenago ikusi den bezala, oraindik ere gehiago sentitzen delarik.

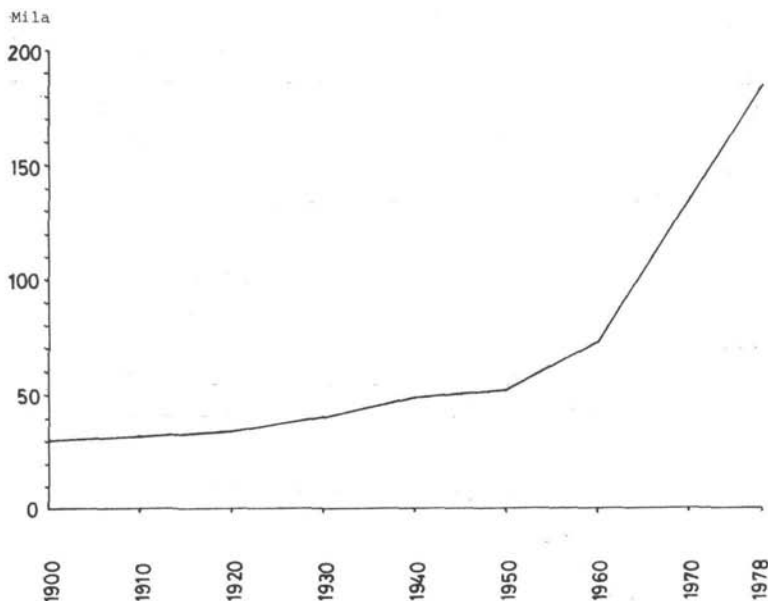
Bigarren grafikoak, Gasteizi dagokionak, goranzko lerroa erakusten digu, bereziki markatua 1950.etik aurrera eta hirurogei eta hirurogeita hamarreko urteetan, batez ere, behin industriaren finkapena sendotu egiten denez gero.

Diogunaren ondorio bat da, beraz, Arabako jendetzaren gaurrengun banaketa, dentsitateen mapan ikus daitekeen bezala.

Arabako udaletako dentsitatea 1978

Gasteiz udaleko jendetzaren eboluzioa. 1900-1978

Gehien gailentzen diren gertakariak honako hauek dira: Jendetza banaketa desberdin bat, nahiz eta dentsitate handiagoak ikusten diren herrialdearen iparreko erdian. Izan ere, hementxe aurkitzen baititugu udalik gehien populatuena: Gasteiz eta Laudio, alegia. Dentsitate horiek (Gasteiz, 637 bizt./Km²; Laudio, 615,3 bizt./Km²) oraindik neurri garrantzitsu batetan areagotuak gertatuko lirateke udal bakoitzaren zabalero osoak hartu ordez berorien hirigune okupatuak bakarrik hartuko bagenitu kontutan. Hau partikularzki Gasteizko udalean gertatzen den gauza da, zeren, udal honek, oso dentsitate tipiko nekazal jendetzaguneak irentsi baititu oraindik oraintsu. Mapak beraz, hein batetan, dentsituratu egiten du errealitatea.

Gero, iparreko erdi honetan aurkitzen dira baita beste bi udal ere, Amurrio (94,4 bizt./Km²) eta Agurain (96,2 bizt./Km²). herrialdeko batez-besteak baino dentsitate handiagoarekin³.

Bere dentsitate handiarengatik —handia herrialde mailan,

noski— atentzioa deitzen duen beste zonalde bat, hegoaldeko punta da, Arabako Errioxa alegia. Hedadura tipiko udal ugaridun eskualdea izaki, bertako jendetza herrialdeko beste inon baino kontzentratuagoa agertzen da, hiriguneak salbu, jakina. Eta besteen artean, Oion gailentzen da batez ere, foko industrial batetan bilakatuz. Gaurregun, inmigratio nukleo bat izatera iritsi da Oion, eta eskualdeko herri jendetsuena, bide batez.

Gainerako eskualdeak, eta Basaldea partikularzki, oso jendetza urrikoak dira. Eta, duten antzeko jokaera demografikoarengatik, hemen sartuko genituzke baita Trebiño Konterria eta Arabako Haranaldea ere. Hemen aurkitzen dira dentsitaterik bajeuenak (Bernedo, 5,6 bizt./Km²; Koartango, 4,2 bizt./Km²; Urizaharra, 5,3 bizt./Km²; Gaubea, 4,7 bizt./Km²) eta zenbait herri abandonatu.

Gorbeialdea, dentsitatez nahiko baxua baldin bada ere, ez da iristen aurreko bi eskualde horien urritasuneraino, eta hori Murgia, Legutio eta Deba Garaiko sarean itsatsia dagoen Aramaioko Ibarra bezalako nukleo batzuen nolabaiteko bizitasunari esker, hain prezeski.

Jendetzaren estruktura eta berezko mugimendua

Jendetzaren adinezko eta sexuzko estruktura, jarrai daiteke 3. eta 4. grafikoetan ematen diren adin piramideen bidez. Herrialdeari (Gasteiz gabe) eta hiriburuari dagozkien formak arras desberdinak direnez gero, aparte ematen dira bataren eta besteren diseinuak.

Izan ere, alde batetik, Gasteizko piramidearen oinarria gero eta haztenago doan jendetza batenari dagokio, eta herrialdeari dagokionak, aldiz, estune bat jasaten du adinik gazteenen taldeetan. Nahiko sinplea dateke honen explikazioa, zeren, lehenean, inmigratioaren ondorioz, haurrak egieteko adinean aurkitzen den pertsona ugari dagoen bitartean, bigarreanean elementu gazteen emigratioak kontrako ondorioa ematen baitu, hain zuzen.

Eta horrelaxe baita, Gasteizko piramidean 20-24 urte arteko taldeek bata bestearen atzetik eboluzio normal bat erakusten duten bitartean, Arabakoan zabalketa bat gertatzen da 10 urtetatik

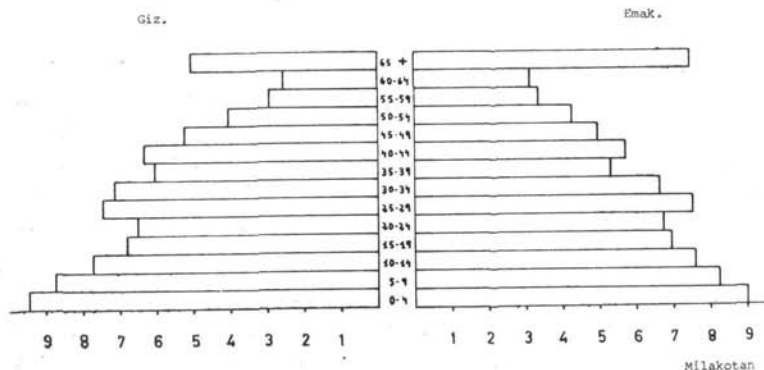
19 urtetara bitartekoekin. Horrek esan nahi du, laborantza abandonatzeko prozesuak eragin gabe gelditu diren pertsonen seme-alabak direla, alegia. Eta hauek 40tik 49 urtetarako adin taldeek kausatutako ugalketari dagozkio. Bi zabalgunean artean, aldiz, koska handi bat ematen da emigrazioaren eta gerra zibilaren ondorioz. Eta koska hau, alderantziz, pilaketa edo ugalden bat bilakatzen da Gasteizen, batez ere emigrante gazteen nukleo hartzaile bezala jokatu duelako.

Goragoko adinetan, eta bi piramideetan, estune bat gertatzen da 55etik 59 urtetarako taldean, gerra zibilean parte hartu zutelako eta 1918.eko gripeak probokatu zuen hilketaren ondorioz.

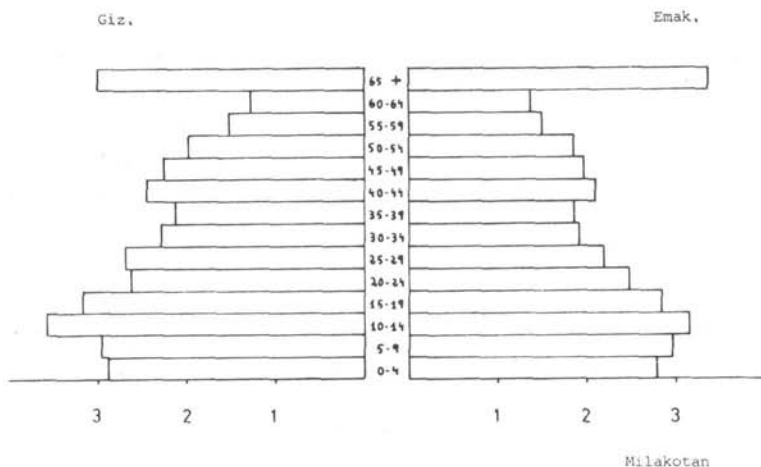
Adin hauetan bertan, nabari da emakumezkoak zerbait gehiago direla gizonezkoak baino; fenomeno normala, bestalde, gure gizartean, zeren emakumeek zahartzaro luzeagoa izan ohi baitute.

Diferentziarik ematen da baita hiriburuaren eta herrialdeko gainerakoaren artean ere, gizonezko-emakumezko tasari dagokionez. Herrialde mailan oso goiti dabil tasa hori: emakumezko ehuneko bakoitzeko, 107,3 gizonezko hain zuzen. Horren explikazioa, zera izango litzateke: emakumeek nekazal giroan gizonezkoek baino lanerako aukera gutxiago dutenez gero, abandonatu egiten dutela zonalde hori. Eta gero, diferentzia hori orekatu egiten da Gasteizen, ehuneko 99,2 gizonezkorekin.

Gasteizko adin piramidea. 1975

Arabako adin piramidea. 1975

Herrialdeko piramidea, bestalde, eskualde guztien suma bat da eta, beraz, ez da zehazki isladatzen berorietako bakoitzaren benetako euztura. Nahiko bereizkuntza inportante ematen da horien artean ere, eta horietzek laburtzen saiatuko gara ondoko koadro honetan:

2. koadroa.—Eskualdekako jendetza, adin talde handietan, 1975.ean

	0-19		20-39		40-64		65 eta geiago	
	Bizt.	%	Bizt.	%	Bizt.	%	Bizt.	%
Kantaurialdea	12.706	39,7	9.332	29,2	7.748	24,2	2.192	6,9
Gorbeialdea	1.995	33,6	1.610	27,1	1.601	27	730	12,3
Lautada	4.062	36,4	3.034	27,1	3.060	27,4	1.015	9,1
Basaldea	1.279	31,3	946	23,1	1.304	31,9	560	13,7
Haranaldea	1.526	29,9	1.145	22,4	1.704	33,3	734	14,4
Errioxa	3.205	30,9	2.561	24,8	3.312	31,9	1.280	12,4
Gasteiz	64.584	37,3	53.424	30,9	42.577	24,6	12.552	7,2

Iturria: Arabako Diputazio Foraleko Datu Bankua.

Bi jendetza mota bereizten dira. Alde batetik, Gasteiz eta Kantaurialdeko eskualdea, populazio gazte eta demografia aurrerakoi baten ordezkari bezala; eta gainerako eskualdeak bestetik, jendetza zaharkitu eta atzerabidekoen eredu argi gisan.

Gasteiz eta Kantaurialdeko talderik ugariena, 20 urtetatik beherakoek osatzen dute, jaiotze-tasa altuarengatik, eta hurrengo taldea ere garrantzitsua gertatzen da bi eskualdeotan. Gainerantzean, 40 urtetatik beherako jendetzak portzentai ttipiangoak ematen ditu totalaren konparazioan, batez ere Haranaldea, Basaldea eta Errioxa gailentzen direlarik.

Goragoko taldeekin iharduterakoan, aldiz, aldrebes gertatzen da: eskualde laborariek indize handiagoak ematen dituzten bitartean, jendetza zenbat eta adinez gorago, orduan eta urriago ematen da eskualde industriatsuetan.

Populazioaren berezko mugimendua, jaiotzeen eta heriotzeen azterketak ematen digu. Horrela, 1976.ean, herrialdeko jaiotze tasa, hiriburua ere barne, milako 18,4ekoa zen, aurreko urteetako baino tipiangoa eskierki, zeren emigranteen samaldako ailegaera hura baretu denez geroztik, atzerakada bat ematen baita bertan, eta gero kontutan hartu behar da baita gizarte jokatibidean eman den jaiotzeak gehiago kontrolatzeko joera ere.

Beste aldetik, heriotzen tasa gero eta beheragotuz joan da etengabe, aipatu urte horretan bertan, milako 6,6ra jeisterainoxe. Ez litzateke batere harritzekoa izango, beraz, jadanik hondoa jo duela suposatzea eta ondorengo urteetan, tasa hori, jendetzaren zahartzapen progresibo baten ondorioz (jaiotzeak gutitzean eta inmigrazio uhinak frenatzean aurrikus daitekeen bezala), igo egingo dela piska bat, trantsizio demografikoa jadanik garatua duketen Europako herrien tasara iristeraino.

Migrazio mugimenduaren eboluzioaren zantzuak

Araban erregistratu den migrazio bolumena; nahiz eta zifra absolutuetan ez den Bizkaiko eta Gipuzkoako baloreetaraino iristen, arras eragin handia izan du jendetzarengan.

Hala eta guztiz ere, migrazio mugimendu honek, ez du lortu izan halako tasa positiborik azken denboratsuok arte, jarraian agertzen den koadroan froga daitekeen bezala.

3. koadroa.—Herrialdeko migrazio saldoak. 1900-1978

<i>Urteak</i>	<i>Saldoa</i>	<i>Urteak</i>	<i>Saldoa</i>
1901-1910	-9.203	1941-1950	- 3.797
1911-1920	-7.293	1951-1960	7.073
1921-1930	-5.210	1961-1970	42.547
1931-1940	2.650	1971-1978	14.990

Iturria: Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala.

Ikusten denez, saldoak negatiboak izan dira mendearen lehen erdialdean, 30. urteetako parentesiarekin, zeren hamarkada honetan frenazioa ematen baitzaie migrazio mugimenduei, gerra zibilaren eta honen aurretiko gorabeheren ondorioz.

Eta 50. urteetako hamarkadatik aurrera, aldatu egiten da migrazio saldoaren zeinua, gaurregunera arte positiboki mantenduz. Alabaina, 1961-1970.eko balantzea gailentzen da guztien gainetik, zeren, urte horietan, Estatu mailako migrazio tasarik altuena ematen baitu Araba herrialdeak⁴.

Iragan hamarkada honetan, berriz, atzerapen ekonomikoa dela medio, beheraldi bat jasan du emigranteen etorrerak, nahiz eta —1978.era arte behinik behin— tasa positibo altuak mantentzen diren.

Emigranteek, aldi horretan, herrialdeko foko industriatsuenetara jo dute, Laudio eta bereziki Gasteiz gailentzen direlarik.

Azken hiri honetako populazioa bere jaiotzeen arabera analizatzen baldin badugu, arras ongi frogatua geratzen da zenbaterainoko garrantzia izan duen emigrazioak, eta berdin nondikoa den berau ere.

4. koadroa.—Gasteizko jendetzaren portzentaia, segun non jaioa den kontu. 1976

	%
Araba	57,7
Gainerako Eus. Her.	9,3
Gaztela Zaharra eta Leon	11,3
Extremadura	6,3
Andalusia	4,1
Errioxa-Logroño	3,7
Galizia	2,4
Gainerakoa	5,2
Guztira	100

Iturria: Instituto Nacional de Estadística.

Beraz, Gasteizko jendetzaren % 40 baino gehiago herrialde-tik kanpora jaioa da eta Euskal Herritik kanpora % 33.

Emigrante talderik handiena Gaztela Zaharretik eta Leondik dator, ezpairik gabe, baina nahiko nabariak dira tradizioz emigrante-emale izan diren Extremadura, Andalusia eta Galizia bezalako herrialdeetako pertsonen portzentaia ere. Eta gero, merezi du baita Errioxa-Logroñoren kasua azpimarratzek ere, zeren ez baita ttikia izan herrialde honek ere bere hurbiltasunarengatik izan duen partizipazioa.

Azken ondorioa

Jendetzaren kokapena, gauza espontaneo bat ez denez gero, alda daiteke lurralde antolakizun hobe baten edo gizartearen ongizate hobe baten bilakuntzaz. Arabaren kasuan, bi jomuga osagarri asumitu behar lituzke gaurregun ematen den jendetza banaketa desorekatu hori nolabait zuzentzeko.

Bata, Gasteizko biharko hazkuntzari buruz ekintza batzuk martxan jartzea izango litzateke, makrozefaliazko prozesu horren jarraipena eta armoniarik gabeko desarroilo hori eragozteko eta bizitzeko hiri egokiago bat lortzearen⁵.

Eta jomuga hori lortzeko, aurrikus daitekeen hiriburuko hazkuntza hori benetako eskualde-buru bezala jokatuko luketen beste nukleotara kanalizatu behar litzateke, gaurregun ez duten hainbat zerbitzu potentziatuz.

Eta jakina, helburu horiek erdiesteko, azken finean, biharko industriguneak planifikatu beharra dago nahita nahi ez, Araba mailan eta orobat Euskal Herri oso mailan ere.

Euskaratzailea: **Gotzon Nazabal**
R. G. U. — E. R. U.

OHARRAK:

¹ Arabako eskualdeak eta beroriek osatzen dituzten udalak, honako hauek dira:

- Kantaurialdea: Amurrio, Artziniega, Aiara, Laudio eta Okondo.
- Gorbeialdea: Aramaio, Zigoitia, Urkabustaiz, Legutio eta Zuia.
- Lautada: Dulantzi, Arratzu-Ubarrundia, Asparren, Barrundia, Burgelu, Oka-Iruña, Iruraitz-Gauna, Agurain, Donemiliaga, Gasteiz eta Zalduondo.
- Basaldea: Bernedo, Kanpezu, Lagran, Maeztu, Urizaharra eta Harana.
- Haranaldea: Aramiñon, Beranturi, Koartango, Lantaron, Erribera Goitia, Erribera Beitia, Gesaltza, Gaubea eta Zanbrana.
- Errioxa: Mainueta, Kripan, Eltziego, Bilar, Bastida, Biasteri, Lantziego, La Puebla de Labarka, Leza, Moreta, Nabaridas, Oion, Samaniego, Uriona eta Ekora.

² Gasteiz udala Lautadaren bihotzean aurkitzen den arren, ez da honen barruan sartzen lan honetan, duen jokabide demografiko desberdinarengatik. Aparte estudiatu beharko litzateke.

³ Herrialdeko dentsitatea, 1978.ean, 84,3 Bizt./Km² zen. Dentsitate hau jeitsi egiten da, 25,8 Bizt./Km², Gasteiz udala kenduz gero.

⁴ Ikus, esate baterako, G. Barbancho, A.: *Las migraciones interiores españolas en 1961-70*. Instituto de Estudios Económicos. Madrid, 1975.

⁵ Ikus Ollora Ochoa de Aspuru, J. M.: *Vitoria y su crecimiento. Pasado, presente y futuro*. Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala. Gasteiz, 1976.

ITURRIAK:

- Arabako Diputazio Foraleko Datu Bankua.
- «Economía Alavesa, 1976». Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala. Gasteiz, 1977.
- «Economía Alavesa, 1977». Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala. Gasteiz, 1978.
- «Economía Alavesa, 1979». Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala. Gasteiz, 1979.
- Instituto Nacional de Estadística. Arabako Delegazio Probintziala.
- Reseña Estadística de la Provincia de Alava. Instituto Nacional de Estadística. Madrid, 1966.

BIBLIOGRAFIA:

- Aguirre, I. de: *Eusko lurra*. 2. argitalpena. Etor. Donostia, 1979.
- Campo, S. del: «*Análisis de la población española*». Ariel. Madrid, 1972.
- Duocastella, Lorca eta Misser: «*Sociología y pastoral de una diócesis. Vitoria*». I.S.P.A.-ren argitalpenak, 1965.
- Ferrer Regales, M.: «*La industria de la vertiente septentrional del País Vasco*». Espainiaren XXI. Nazioarteko Geografi Kongresurako aportazioa. India, 1968. C.S.I.C. Madrid, 1968.
- Ferrer, M. eta Precedo, A.: «*Las ciudades de Guipúzcoa y Vizcaya*». Leopoldo Zugaza, Argitaldaria. Durango, 1977.
- G. Barbancho, A.: «*Las migraciones interiores Españolas en 1961-70*». Instituto de Estudios Económicos. Madrid, 1975.
- Gómez Piñeiro, Ochoa López, Gandarillas eta Villanueva Senosiain: «*Geografía de Euskal Herria. Alava*». Haranburu, Argitaldaria. Donostia, 1980.
- López de Juan Abad eta López de Torre: «*Llodio: crisis y crecimiento*». Gasteizko Aurrezki Kutxa Munizipala. Gasteiz, 1970.
- Ollora Ochoa de Aspuru, J. M.: «*Vitoria y su crecimiento. Pasado, presente y futuro*». Arabako Merkataritza eta Industri Ganbara Ofiziala. Gasteiz, 1976.
- Precedo Lado, A.: «*Crecimiento, planificación y uso del suelo urbano en Vitoria (1958-1975)*». Geografiako V. Solasaldira aurkezturiko komunikatua. Granada, 1977.
- Pressat, R.: «*Démographie sociale*». P.U.F. Paris, 1971.
- Zenbait autore: «*Conocer España*». VI. eta VII. tomoak. Salvat. Iruñea, 1973.
- Zelinsky, W.: «*Introducción a la Geografía de la Población*». Vicens Vives. Barcelona, 1971.

NOTAS SOBRE LA POBLACION ALAVESA

NOTES SUR LA POPULATION ALAVAISE

La evolución de la población en Alava se caracteriza: a) por la despoblación de las zonas rurales; b) por la macrocefalia de Vitoria, la capital; c) por la fuerte inmigración interna y externa a la provincia.

Evolución de los efectivos desde 1900 a 1978 y su distribución

Entre 1900 y 1978 la población alavesa pasó de 96.385 a 256.883 habitantes. La tasa de crecimiento del 266,5 % no refleja la realidad desigual de las comarcas.

En el cuadro n. 1 se puede observar que todas las comarcas, menos la Cantábrica y la capital, han perdido población. A ello se debe que mientras en 1900 el 68,2 % residía fuera de la capital, en 1978 sólo lo hacía un 27 %.

En el gráfico n. 1 se refleja la evolución diversa de la Comarca Cantábrica: después de una leve pérdida en 1910 y un moderado crecimiento hasta 1950, su población aumenta espectacularmente en las décadas siguientes.

tes. Las demás comarcas ofrecen perfiles parecidos: a partir de 1950 el decrecimiento es progresivo, sobre todo en la Montaña y en los Valles.

El gráfico n. 2, referido a Vitoria, muestra una línea ascendente, que se acentúa después de 1950, en especial durante los años 60 y 70, coincidentes con la explosión industrial.

En el mapa de densidades sobresalen los siguientes datos:

— La población está desigualmente distribuida. Es más densa en la mitad norte, donde se asientan Vitoria y Llodio. La densidad de estas ciudades sería aún mayor si se tuvieran en cuenta únicamente sus cascos urbanos y no los límites municipales. Amurrio y Salvatierra son también dos municipios septentrionales, con una densidad superior a la media provincial.

— Otra zona con una densidad importante es la Rioja alavesa, en el extremo sur. Destaca Oyón, foco industrial, que se ha convertido en un pequeño núcleo inmigratorio y el más populoso de la comarca.

— El resto está poco poblado, especialmente la Montaña y los Valles Alaveses. El Condado de Treviño ofrece un panorama semejante.

— Las estribaciones de Gorbea están algo más pobladas, gracias a cierta vitalidad demostrada por Murguía, Villarreal de Alava e Ibarra de Aramayona.

Estructura y movimiento natural de la población

Las pirámides de edades, representadas separadamente para la provincia, sin su capital, y para Vitoria, conducen a estas observaciones: la base de la pirámide correspondiente a Vitoria denota la estructura de una población en crecimiento; la base de la pirámide de la provincia, por el contrario es indicativa de un estrechamiento de los grupos más jóvenes. La explicación es que las personas en edad de procrear aumentaron en la capital, al revés de lo que ocurrió en la provincia.

Otros factores que inciden en la diversa forma de las pirámides de edades, además de la emigración, son la mortandad provocada por la gripe de 1918, la guerra civil, así como la mayor longevidad de las mujeres.

La tasa de masculinidad es mayor fuera de la capital. Ello supone que la capital ofrece a la mujer más posibilidades de trabajo que el campo.

El cuadro n. 2 muestra claramente que la pirámide provincial no refleja la situación real de cada comarca. Vitoria y la Comarca Cantábrica avanzan demográficamente, mientras las demás comarcas envejecen y retroceden. En las zonas industrializadas el grupo joven es relativamente más numeroso que en las otras comarcas. Por el contrario en estas comarcas rurales el índice de los grupos de más edad es mayor.

El movimiento natural viene dado por las tasas de natalidad y mortalidad. En 1976 la tasa de natalidad provincial es inferior a la de los años anteriores. La mortalidad, a su vez ha ido descendiendo hasta un 6,6 por mil en 1976. Pero se puede prever que ésta aumentará durante los próximos años.

Rasgos generales de la evolución del movimiento migratorio

El volumen inmigratorio que hasta bastante recientemente no alcanzó tasas positivas, ha causado un fuerte impacto sobre la población.

El cuadro n. 3 deja ver cómo los saldos migratorios fueron negativos durante la primera mitad del siglo XX, a excepción de la década de los 30. Posteriormente cambian de signo, sobre todo durante los años 60, en los cuales Alava ostenta la tasa inmigratoria más alta del Estado. En los años

70 la recesión económica frena la inmigración, que, pese a todo, hasta 1978 ha sido positiva. Los focos industrializados de Vitoria y Llodio han sido las zonas de mayor atracción para los emigrantes.

En el cuadro n. 4 se indica el origen de la población actual de Alava. Más del 40 % ha nacido fuera de la provincia, y el 33 % es de origen no vasco. Castilla la Vieja y León es la zona que más emigrantes ha traído a Alava.

Conclusión

La política demográfica debería marcarse dos objetivos, con el fin de corregir la distribución desequilibrada actual: 1) Impedir que Vitoria prosiga convirtiéndose en un centro macrocefálico, haciendo de ella una ciudad más habitable. 2) Desarrollar otros núcleos que sean cabeceras comarcales, potenciando los servicios de que carecen. Para ello será preciso planificar los futuros asentamientos industriales tanto a nivel de la provincia como del País Vasco.

L'évolution de la population en Alava se caractérise : a) par l'exode rural ; b) par la macrocéphalie de Vitoria, la capitale ; c) par l'immigration interne et externe à la province.

Evolution des effectifs depuis 1900 jusqu'à 1978 et leur distribution

Entre 1900 et 1978 la population alavaise est passée de 96.385 à 256.883 habitants. Le taux de croissance de 266,5 % n'est pas le reflet de la réalité inégale des régions.

Dans le tableau n. 1 on peut observer que toutes les régions, excepté la région cantabrique et la capitale, ont perdu des habitants. Tandis qu'en 1900, 68,2 % de la population résidait hors de la capitale, en 1987, il n'y en a plus que 27 %.

Dans le graphique n. 1 on observe l'évolution diverse de la région cantabrique : après une légère perte en 1910 et une croissance modérée jusqu'en 1950, sa population augmente de façon spectaculaire dans les décades suivantes. Les autres régions présentent des profils semblables : à partir de 1950, la décroissance progressive, surtout dans la Montagne et dans les vallées.

Le graphique n. 2, qui se réfère à Vitoria, montre une ligne ascendante, qui s'accroît après 1950, en particulier pendant les années 60 et 70, coïncidant avec l'explosion industrielle.

Sur la carte de densité, on remarque les faits suivants :

— La population est distribuée de façon inégale. Elle est plus dense dans la moitié nord où se trouvent Vitoria et Llodio. La densité de ces villes serait plus importante encore si on tenait compte seulement du centre ville et non des limites municipales. Amurrio et Salvatierra sont aussi deux villes septentrionales, avec une densité supérieure à la moyenne provinciale.

— Une autre zone avec une densité importante est la Rioja alavaise à l'extrême sud. Oyón, foyer industriel, est devenu un petit centre d'immigration et la ville la plus peuplée de la région.

— Le reste est peu peuplé, en particulier la Montagne et les vallées alavaises. Le Comté de Treviño présente un panorama similaire.

— Les contreforts du Gorbea sont un peu plus peuplés, grâce à une

certaine vitalité dont font preuve Murguía, Villarreal de Alava et Ibarra de Aramayona.

Structure et mouvement naturel de la population

Les pyramides d'âges, représentées séparément pour la province, sans la capitale, et pour Vitoria, amènent les observations suivantes : la base de la pyramide correspondant à Vitoria démontre la structure d'une population qui croît ; la base de la pyramide de la province, au contraire, indique un resserrement des groupes les plus jeunes. L'explication est que les personnes en âge de procréer ont augmenté dans la capitale, à l'inverse de ce qui s'est passé dans la province.

D'autres facteurs qui contribuent à la forme diversifiée des pyramides d'âges, en plus de l'émigration, sont la mortalité provoquée par la grippe de 1918, la guerre civile, et la longévité plus grande des femmes.

Le taux d'hommes est plus élevé hors de la capitale. Ceci suppose que la capitale offre à la femme plus de possibilités de travail que la campagne.

Le tableau n. 2 montre clairement que la pyramide provinciale ne reflète pas la situation réelle de chaque région. Vitoria et la région cantabrique progressent du point de vue démographique, tandis que les autres régions vieillissent et régressent. Dans les zones industrielles le groupe jeunes est relativement plus nombreux que dans les autres régions. Au contraire, dans ces régions rurales, le taux des groupes d'âges plus élevés est plus important.

Le mouvement naturel est donné par les taux de natalité et de mortalité. En 1976 le taux de natalité provincial est inférieur à celui d'années précédentes. La mortalité, quant à elle, est descendue jusqu'à 6,6 pour mille en 1976. Mais on prévoit qu'elle augmentera dans les années à venir.

Caractères généraux de l'évolution du mouvement migratoire

Le volume d'immigration qui jusqu'à présent n'avait pas atteint de taux positifs, a eu une forte répercussion sur la population.

Le tableau n. 3 montre comment les soldes migratoires furent négatifs pendant la première moitié du XXe siècle, excepté les années trente. Plus tard, ils changent de signe, surtout pendant les années 60, où la province d'Alava atteint le taux d'immigration le plus élevé de l'état. Dans les années 70 la récession économique freine l'immigration, qui, malgré tout, jusqu'en 1978 a été positive. Les foyers industriels de Vitoria et Llodio ont été les zones de grande attraction pour les émigrants.

Dans le tableau n. 4 est indiqué l'origine de la population actuelle d'Alava. Plus de 40 % sont nés hors de la province, et 33 % d'origine non basque.

La province de Castille la Vieja et León est celle qui a fourni le plus grand nombre d'émigrants à Alava.

Conclusion

La politique démographique devrait se fixer deux objectifs, afin de corriger la distribution déséquilibrée actuelle : 1) empêcher que Vitoria ne devienne un centre macrocéphalique, et la rendre plus habitable. 2) Développer nécessaires. Pour cela il faudra planifier les installations industrielles futures au niveau de la province comme au niveau du Pays Basque.